

זכות הישיבה

בית הדין לעבודה פסק כיצוי בסך 50,000 שקל לעובדת בחנות אופנה, בשל הפרת זכותה לישיבה בעבודה

מאת עו"ד דליה ארנטל

עוזרת משפטית לנשיא ביה"ד הארצי לעבודה

תיאור עובדות המקרה

העובדת הועסקה כאחראית משמרת וכקופאית בחנות בגדים בקניון, במשך כשנה וחצי. בתקופת עבודתה, לא היו בחנות כיסאות לכל העובדות, ולא היה כיסא מותאם לעבודה בקופה. בחנות ובמחסן הצמוד לה היה שרפרף ללא מסעד, שעליו עמדו כדי לסדר סחורה במדפים הגבוהים, וכן היה גם סולם קטן ששימש לאותה מטרה. לעתים, היה בחנות כיסא נוסף עם מסעד, אך העובדות לא הורשו לשבת עליו, וממילא הכיסא לא התאים למי שעבדה בקופה, בשל גובה הדוכן. כאשר ניסו העובדות להכניס כיסא למתחם הקופה, כדי שיוכלו לשבת, הן נדרשו על ידי הנהלת החנות להוציאו.

מלבד זאת, החנות והעובדות צולמו ונצפו כל העת במצלמות במעגל סגור. כאשר מנהלי החנות צפו בעובדת יושבת על הכיסא, הם היו מתקשרים לחנות ומעירים לה על כך, וכאשר היו העובדות מוציאות את הכיסא מהמחסן, היו מנהלי החנות מתקשרים לחנות ודורשים מהעובדות להחזירו למחסן. כמו כן, קרה מקרה, שבו, לאחר שנצפתה אחת העובדות נחה בישיבה על כיסא, שלחו אותה מנהלי החנות לביתה מיד. גם במהלך ההפסקה נדרשו העובדות לעמוד ולעיתים אף נאלצו לאכול בעמידה.

לאחר שהעובדת התפטרה מעבודתה בחנות, היא הגישה תביעה לבית הדין האזורי לתשלום פיצויי פיטורים וזכויות נוספות, וכן תבעה פיצוי מכוח חוק הזכות לעבודה בישיבה, התשס"ז-2007.

ההוראות הרלבנטיות בחוק הזכות לעבודה בישיבה

בסעיף 1 לחוק הזכות לעבודה בישיבה מוגדר "מושב לעבודה" כך: **"מושב לעבודה" - מושב במצב תקין בעל משענת גב, מותאם בצורתו, במבנהו ובממדיו לעובד ולעבודה המבוצעת, וכן הדום שעליו יכול להשעין את רגליו בנוחות, אם אין הוא יכול לעשות כן בלי הדום.**

סעיפים 2 ו-3 לחוק הזכות לעבודה בישיבה קובעים כך: **"2. מעסיק יעמיד לרשות עובד במקום העבודה מושב לעבודה**

ולא ימנע מעובד ישיבה במהלך העבודה, אלא אם כן הוכיח המעסיק שביצועה הרגיל של העבודה אינו מאפשר ישיבה. 3. בלי לגרוע מהוראות סעיף 2, מעסיק יעמיד לרשות העובדים במקום העבודה כיסאות או ספסלים מתאימים, בעלי משענת גב, במספר מספיק ובמצב תקין, לישיבה בעת הפסקה בעבודה."

סעיף 4 (ב) (1) לחוק הזכות לעבודה בישיבה קובע כך: **"מצא בית הדין לעבודה כי נתבע הפר את הוראות סעיפים 2 או 3, רשאי הוא לחייב את המפר בתשלום פיצויים שאינם תלויים בנזק (בסעיף זה - פיצויים לדוגמה), בסכום שלא יעלה על 20,000 שקלים חדשים; ואולם רשאי בית הדין לעבודה לפסוק פיצויים לדוגמה בסכום שלא יעלה על 200,000 שקלים חדשים, בהתחשב בחומרת ההפרה או בנסיבותיה."**

פסק דינו של בית הדין האזורי

בית הדין האזורי העדיף בפסק דינו את גרסת העובדת, שאותה מצא מהימנה. בית הדין קבע, כי ממכלול העדויות מצטייר הרושם שמנהלי החנות השליטו אווירה של "הפחדה" באמצעות המצלמות והטלפונים, עת נהגו להתקשר לחנות ולהעיר לעובדות על כל מעשיהן וכל אימת שנראה היה להם שיש לדרבן.

עוד קבע, כי החנות לא הוכיחה שביצועה הרגיל של העבודה אינו אפשרי בישיבה, אלא ההפך הוא הנכון. לפי עדות שנשמעה מטעם החנות עצמה, כיום עומד כיסא בר במתחם הקופה, ומכאן שניתן היה להכניס כיסא למתחם זה גם בתקופת עבודתה של העובדת.

אשר לעובדות האחרות העיר בית הדין, כי חלק מהעבודה דרש קיפול בגדים, ומעת לעת, כאשר לא היו לקוחות או עבודה אחרת, לא הייתה מניעה שהעובדות ישבו.

אמנם, חלק מהזמן, עת נכנס לקוח לחנות, יש להתלוות אליו ולהציע לו ממרכולתה של החנות ובזמן זה אין אפשרות לשבת. אולם, ביתר הזמן ניתן לבצע חלק מהעבודות בישיבה, וכאמור, בוודאי שניתן לעבוד בעמדת הקופה בישיבה. אולם, הנהלת החנות לא אפשרה זאת לעובדות.

* תקציר פסק דין שניתן בתיק ע"ע 11-10-1673 ביום 1.2.2016 בבית הדין הארצי לעבודה, מפי השופטת לאה גליקסמן ובהסכמת השופטת רונית רוזנפלד, השופט אילן איטח, נציג ציבור (עובדים) מר ראובן בוימל ונציג ציבור (מעסיקים) מר אמנון גדעון.

די בהקצאה של לכל היותר מושב לעבודה אחד לכל העובדות, ומכאן מתחייבת המסקנה כי החנות הפרה את הוראות החוק, ולא העמידה לרשות העובדות מספר מספיק של מושבי עבודה. מעבר לכך, על המעסיק להעמיד לרשות העובד "מושב עבודה" במתחם שבו הוא עובד ומבצע את עבודתו השוטפת, ובהעמדת כיסא לרשות העובדות במחסן, עת עליהן לשהות בחנות, החנות לא קיימה את חובותיה על פי החוק, מה גם שמהעדויות עלה כי העובדות נדרשו להחזיר את הכיסא למחסן עת הוציאו אותו מהמחסן לחנות.

בית הדין הארצי דחה גם את טענת החנות כי בזמן ההפסקה לא מנעה מהעובדות לשבת שכן הן שהו בזמן ההפסקה מחוץ לחנות. זאת, נוכח קביעת בית הדין האזורי כי במהלך ההפסקה העובדות עמדו ולעתים נאלצו לאכול בעמידה, ומכאן, שלא בכל יום התאפשר לעובדות לצאת את החנות בזמן ההפסקה. בית הדין הארצי העיר, כי גם אם תנאי העבודה מאפשרים לעובד לשהות מחוץ למקום העבודה בזמן ההפסקה, אין ליצור מצב המחייב את העובד לשהות בהפסקה מחוץ למקום העבודה, בכך שמונעים ממנו את הזכות לישיבה במקום העבודה בזמן ההפסקה. מחובתו של המעסיק להעמיד לעובדים כיסאות או ספסלים תקינים וראויים לישיבה במספר מספיק גם בזמן ההפסקה.

עוד הוסיף בית הדין הארצי, כי לא זו בלבד שמנהלי החנות לא הציבו בחנות כיסאות במספר מספיק, כנדרש בחוק, אלא הם אף אסרו על העובדות לשבת תוך כדי העבודה, וכאשר ישבו העובדות הן נדרשו על ידי המנהלים לקום ולעבוד, באופן שיצר בחנות "אווירת פחד", במיוחד נוכח העובדה שהעובדות ידעו שהן מצולמות כל העת. מכאן, כי מעבר להפרה של הוראות החוק באי-העמדת מושבי עבודה מתאימים לעובדות במספר ראוי, הפרה החנות את עקרון היסוד העומד בבסיס החוק, שממנו נגזרות הוראותיו - כבוד האדם העובד.

בנסיבותיו של המקרה הנדון, קבע בית הדין הארצי, חומרת התנהלות החנות הצדיקה פסיקת פיצוי בגין הפרת חוק הזכות לעבודה בישיבה ברף הגבוה, ושיעור הפיצוי בשיעור של 50,000 שקל, שנפסק על ידי בית הדין האזורי, העומד על 25% מהפיצוי המרבי הקבוע בחוק, אינו מופרז או בלתי מידתי.

בית הדין הארצי חייב את החנות בתשלום הוצאותיה של העובדת ושכ"ט עו"ד בסך 10,000 שקל. ■

על יסוד קביעותיו אלה פסק בית הדין כי החנות הפרה את חובתה על פי חוק הזכות לעבודה בישיבה, שכן לא העמידה לרשות העובדות כיסאות, אסרה עליהן לשבת תוך כדי העבודה, ואף לא העמידה להן כיסאות כדי שיוכלו לשבת בזמן ההפסקה. בית הדין האזורי הדגיש, כי במקרה זה אין מדובר רק בהפרת החוק באי העמדת כיסאות לרשות העובדות, אלא ביצירת אווירה קשה, עוינת ומאיימת כלפי העובדות. נסיבות אלו, כך קבע בית הדין, מצדיקות חיוב החנות בתשלום פיצויים לדוגמה לפי החוק. נוכח האמור חייב בית הדין האזורי את החנות לשלם לעובדת פיצוי לדוגמה בסך 50,000 שקל, וזאת, נוסף על חיוב החנות בתשלום פיצויי פיטורים וזכויות נוספות. החנות הגישה ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, אשר במרכזו עומדת קביעת פסק הדין האזורי בנוגע לחיובה בפיצויים לדוגמה בגין הפרת החוק.

פסק דינו של בית הדין הארצי

בית הדין הארצי לא מצא מקום להתערב בקביעותיו העובדתיות של בית הדין האזורי, ואף לא בשיעור הפיצוי שנקבע על ידו. בית הדין קבע, כי מהחומר שהובא לפניו עולה כי החנות אכן הפרה את הוראות חוק הזכות לעבודה בישיבה: בתקופת עבודתה של העובדת לא היה כיסא מתאים במתחם הקופה, אף שביצוע העבודה בקופה יכול היה להיעשות בישיבה. בית הדין קבע, כי די בעובדה זו כדי לקבוע שהחנות הפרה את הוראות החוק.

אשר למספר הכיסאות שהועמדו לרשות העובדות בזמן ההפסקה קבע בית הדין הארצי, כי בחנות ובמחסן היו שרפרף, כיסא פלסטיק וסולם בן שלושה שלבים, ולא תמיד היה כיסא נוסף. בית הדין קבע, כי השרפרף והסולם אינם יכולים להיחשב "מושב לעבודה" על פי החוק, ומכאן, שלרשות כל העובדות במשמרת הועמד, לכל היותר, כיסא אחד.

גם אם חלק מהעבודה בחנות אינו יכול להיעשות בישיבה, כגון סידור הבגדים במדפים או ליווי הלקוחות, הרי חלק אחר של העבודה, כגון קיפול בגדים, יכול היה להיעשות בישיבה. כמו כן בעת שלא היו לקוחות בחנות ולא היה צורך בביצוע עבודה אחרת, יכלו העובדות לשבת.

לפיכך, אם עבדו שלוש או ארבע עובדות במשמרת, ברור שאין